

06 Nisan 2018

ORTA KARADENİZ BÖLGESİ'NDE SOSYAL İNOVASYON ARAMA ÇALIŞTAYI

İstasyon TEDÜ Sosyal İnovasyon Merkezi, Koç Üniversitesi Sosyal Etki Merkezi ve Mikado Consulting İşbirliği ile,
ORTA KARADENİZ KALKINMA AJANSI

1. ETKİNLİK KÜNYESİ

Tarih: 06 Nisan 2018, Cuma

Yer: OKA Toplantı Salonu, Samsun

Saat: 09:30– 16:30

Kolaylaştırıcılar: Berivan Eliş – İstasyon TEDÜ Sosyal İnovasyon Merkezi

Elif Urgan – Mikado Consulting

Agata Fortuna – Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumu

Gündem

09:30-10:15 Açılış ve kayıt

10:15- 10:30 Tanışma

10:30- 10:45 **Kavramsal Çerçeve:** Sosyal İnovasyon ve Sosyal Girişimcilik Nedir?

10:45- 11:00 **İyi Uygulama Örnekleri:** Kırsal Kalkınma ve Sosyal İnovasyon Örnekleri

11:00-11:15 Kahve Arası

11:15- 12:15 **Grup Tartışmaları:**

Bölgenin yeniliğe ihtiyaç duyan problemleri neler?

Bölgenin bu ihtiyaçlarını çözmek için güçlü tarafları neler? Bölgede bu konularda iyi örnekler var mı?

Bölgede bu ihtiyaçları çözebileceğini düşündüğünüz kamu dışı paydaşlar kimlerdir ve kamu dahil nasıl işbirlikleri üretilebilir?

12:15-13:30 Öğle yemeği

13:30- 15:30 **Grup Çalışması:** “Bölgedeki sosyal yenilikçiliği destekleyen sistemlerin oluşması” amacına yönelik fikirlerin ortaya çıkarılması

15:30-16:00 Kahve Arası

16:00-16:30 Değerlendirme ve Gelecek Adımlar

Katılımcılar

İL	KURUM
Samsun	Samsun Turizmciler Derneği
Samsun	Samikad
Samsun	Samsun Sinop Su Ürünleri Yetiştiricileri Birliği
Samsun	Yakakent Belediyesi Leader Temsilcisi
Samsun	Yakakent İlçe Tarım Müdürlüğü
Samsun	Tekkeköy Kaymakamlığı
Çorum	Çorum KOSGEB
Samsun	Samsun Valiliği Yerel Eşitlik Birimi
Samsun	Sivil Toplum Danışmanı
Samsun	Samsun İŞKUR
Samsun	Sürmeli Köyü Derneği
Samsun	Grafik Tasarım Ltd. Şti.
Samsun	Grafik Tasarım Ltd. Şti.
Samsun	TOG
Samsun	Vezirköprü Çekalan Köyü
Samsun	Vezirköprü Endüstri Meslek Lisesi
Amasya	Taşova Şehitleri İdris Bolat Anadolu Lisesi
Samsun	Samsun Kikap
Samsun	Başkaya ve Çevre Köyleri Kültür ve Dayanışma Derneği
Samsun	Başkaya ve Çevre Köyleri Kültür ve Dayanışma Derneği
Samsun	Sivil Toplum Danışmanı
Samsun	Ayvacık Halk Eğitim Merkezi
Samsun	Ayvacık Halk Eğitim Merkezi
Samsun	Gezici Eğitim Karavanı
Samsun	Samsun Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
Samsun	İğne Deliği Gençlik Merkezi
Samsun	TED Samsun Koleji
Samsun	TED Samsun Koleji
Samsun	Vezirköprü Halk Eğitim Merkezi
Samsun	Samsun İŞKUR
Samsun	Tekkeköy Belediyesi
Samsun	Samsun Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü
Samsun	Samsun Kikap
Samsun	Samsun Kikap
Samsun	Samsun Kikap
Samsun	Samsun Büyükşehir Belediyesi
Samsun	Samsun Sevgi Derneği
Samsun	Samsun GTHB İl Müdürlüğü
Samsun	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
Samsun	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
Samsun	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
Samsun	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
Samsun	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
Samsun	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
Samsun	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı
Tokat	Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı Tokat YDO

2. ETKİNLİK ÖZETİ

6 Nisan 2018 tarihinde Samsun, Tekkeköy OKA Hizmet Binası'nda düzenlenen "Orta Karadeniz Bölgesi'nde Sosyal İnovasyon Ekosistemi Arama Çalıştayı", Samsun, Amasya, Çorum ve Tokat illerini kapsayan TR83 bölgesinde sosyal inovasyon ekosisteminin, sosyal inovasyon kapasitesinin, bu alanda yaşanan sorunların, bölgenin sosyal inovasyon ve girişimcilik potansiyelinin ortaya çıkarılması için düzenlenen, bölgede faaliyet gösteren birçok farklı paydaşın yer aldığı bir etkinliktir. Etkinlikte sosyal inovasyon ve girişimcilik konusu kırsal kalkınma bağlamında ele alınmıştır.

Etkinlik, Türkiye'de yapılan sosyal inovasyon çalışmalarının öncüsü niteliğinde kuruluşlar olan İstasyon **TEDÜ Sosyal İnovasyon Merkezi'ni**, **Mikado Consulting'i** ve **Koç Üniversitesi Sosyal Etki Forumu'nu (KÜSİF)** temsilen aramızda bulunan **Berivan Eliş**, **Elif Urgan** ve **Agata Fortuna** kolaylaştırıcılığında gerçekleştirilmiştir. 10:30-12:15 arasında gerçekleştirilen ilk oturumda kolaylaştırıcılar tarafından sosyal inovasyon ve sosyal girişimcilik kavramları açıklanmış, uluslararası ve ulusal ölçekte kırsal kalkınma için sosyal inovasyon alanında geliştirilen iyi uygulama örnekleri anlatılmıştır. Böylelikle öğleden sonra yapılması planlanan grup çalışmalarında katılımcıların tanımlı bir kavramsal çerçeve içerisinde, aynı dili konuşabilmesine yardımcı olunmuştur. Öğleden sonra gerçekleştirilen çalıştaylarda ise, katılımcılar 3 gruba ayrılmış, kolaylaştırıcılar eşliğinde aşağıdaki sorular üzerinden tartışmalar yürütmüşlerdir:

- Bölgenin yenileşmeye ihtiyaç duyulan problemleri nelerdir?
- Bölgenin bu sorunları çözmek için güçlü tarafları nelerdir? İyi örnekler var mı?
- Bölgede bu ihtiyaçları çözebileceğini düşündüğünüz kamu dışı paydaşlar kimlerdir ve kamu dahil nasıl iş birlikleri oluşturulabilir?
- Bölgede sosyal girişimciliği destekleyen mekanizmalar/sistemler neler olabilir?

Etkinliğin sonunda, arama çalıştayının genel bir değerlendirmesi yapılmıştır. Ek olarak, özellikle workshoplarda üzerinde çalışılan son 2 soru ekseninde yapılan çalışmada, bölgede sosyal yenilikçiliği destekleyen sistemlerin oluşması amacına yönelik fikirlerin ortaya çıkarılması üzerinde durulmuştur.

"Orta Karadenizde Sosyal İnovasyon Ekosistemi Arama Çalıştayı" TR83 Bölgesi'nin sosyal inovasyon ekosisteminin yapısının, ihtiyaç ve potansiyellerin, yapılan çalışmaların öğrenilmesi, yorumlanması ve daha uzun vadeli bir çalışma için doğru bir başlangıç adımı atılması açısından önem arzeden ve oldukça verimli geçen bir etkinlik olmuştur. Çalıştaylarda üretilen fikirlerin geliştirilmesi ve sosyal inovasyon konusunda iş birliklerinin oluşturulabilmesi amacı ile bir bilgi paylaşım platformu oluşturulmasına karar verilmiştir. Arama Çalıştayı'nda yapılan grup çalışmalarının aşağıda derlenmiş olançıkları 9-11 Mayıs 2018 tarihlerinde OKA tarafından gerçekleştirilecek olan "Sosyal İnovasyon Yaz Okulu" nda gerçekleştirilecek grup çalışmalarının altlığını oluşturacaktır.

3. ÇALIŞTAY ÇIKTILARI

SORU 1: Bölgenin yenileşmeye ihtiyaç duyulan ihtiyaç duyan problemleri nelerdir?

1. Girişimcilik, iş birliği gibi konularda iyi örneklerin, rol modellerin yetersizliği
2. Güçlü STK örgütlenmesi eksikliği, kapasite yetersizliği
3. Gönüllülük bilinci/kültürünün eksikliği
4. Sürdürülebilir eko-turizm uygulamalarının/projelerinin yetersizliği
5. Gençlerin kırdan kente göçmeleri, kırsal alanlarda kendileri için gelecek görememeleri, sosyal olanakların eksikliği olmaması
6. Toplumsal roller ve cinsiyet eşitsizliği algısı
7. Bölgenin kentsel ve kırsal yerleşimlerinde açık alan etkinliklerinin ve sosyal aktivitelerin yetersizliği
8. Eğitimde iyileştirme alanlarına gerekli önemin verilmemesi (yeşil alan eksikliği, uygulama ve proje tabanlı yeni yaklaşımların yetersizliği, döngüsel öğrenme yaklaşımının benimsenememesi)
9. Ulaşım ağının ve ulaşım alanında çalışan personelin bilgi birikiminin yetersiz olması
10. Gençlerin dil yetkinliğinin olmaması, Avrupa Birliği'nin fonladığı projeleri yazıp uygulama ve yurtdışında eğitim fırsatlarını kaçırmaları
11. Bölgeye özgü yabancı meyve ve sebzeler ve geleneksel ürünler konusundaki bilgi-bilinç yetersizliği
12. Bölgenin turizm potansiyel ve değerlerinin anlatılamaması, tanıtım yetersizliği
13. İhtiyaç belirleme, fizibilite vb. çalışmaların katılımcı bir yöntemle yapılmaması
14. Kırsal alanda çevre kirliliği
15. Ar-Ge merkezinin çalışır durumda olmaması, sinerji merkezleri eksikliği
16. Özellikle kadın ve genç girişimcilere mentorluk hizmeti verecek ve uygulama desteği sağlayacak girişimcilik merkezlerinin olmaması
17. Köylerde kırsal kalkınmayla ilgili işbirlikçi yaklaşım eksikliği
18. Spor tesislerinin halk tarafından kullanılmaması, yaygınlaştırma çalışmalarının eksikliği

SORU 2: Bölgenin bu sorunları çözmek için güçlü tarafları nelerdir? İyi örnekler var mı?

Bölgenin Güçlü Yönleri

1. Samsun'un "İlk adım" şehri olması, coğrafi ve tarihi değeri
2. Kadın dostu kent olması, Samsun Valiliği'ne bağlı Kadın Hakları Koordinasyon Kurulu'nun varlığı
3. Bölgede ciddi bir fındık üretimi olması
4. Bölgede Yeşilirmak'ın bulunması ve Irmağın turizm sektörü için önemi
5. İğne Deliği Gençlik Merkezi'nin varlığı
6. Bölgenin ulaşım ve lojistik altyapısının güçlü olması
7. Kamu kurumlarının belli alanlarda destek vermesi, örneğin Samsun Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal girişimcilik desteği
8. Kamu kurumlarında Avrupa Birliği'nin fonladığı projeleri hazırlamak konusunda uzman personelin varlığı

9. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Kızılırmak Deltası Kuş Cenneti'nin varlığı (UNESCO)
10. Bölgenin demografik anlamda bazı avantajlara sahip olması: genç bir nüfusa sahip olması ve farklı kültürlere ev sahipliği yapması (Romanlar, Çerkesler, Muhacirler vb.)
11. Bölgede UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan ve Hitit Medeniyeti'nin başkenti olan Hattuşa Antik Kenti'nin bulunması
12. Bölgenin metropolitan kentlerden coğrafi anlamda uzakta yer alması, kirlenmemiş bir doğal çevreye sahip olması
13. Bölgenin doğal varlıklar anlamında bazı avantajlara sahip olması: Doğal endemik ürün sayısının fazlalığı, organik tarım uygulamalarına elverişli arazilerin varlığı, uzun ve temiz bir sahil şeridine sahip olması
14. Bölgede ciddi bir doğa turizmi potansiyelinin olması: doğa yürüyüşü-trekking rotalarının varlığı, bölgenin gastronomi alanındaki zenginliği, gastronomi rotalarının varlığı, doğa sporları tesislerinin varlığı
15. Coğrafi işaret alma, markalaşma potansiyeli olan ürünlerin varlığı

Bölgedeki İyi Uygulama Örnekleri

1. Kırsal alanda üreten, ürünü pazarlayan ve kendi kendilerini yöneten kadın kooperatifleri örnekleri olması (Sürmeli Köyü Derneği, Amesia Kadın Kooperatifi)
2. Kırsal kalkınmaya yönelik çalışmaların yapılması, örneğin Bafra Sürmeli Köyü'nde yürütülen organik tarım çalışmaları ve ilk ve tek denetimli organik pazarın Sürmeli Köyü'nde kurulması
3. Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından Samsun'un tanıtımına yönelik olarak Instagram'da yürütülen #likesamsun kampanyası
4. Samsun Valiliği tarafından yürütülen "Samsun Okuyor" kampanyası
5. Vezirköprü Kaymakamlığı tarafından geleneksel kilim ve bez dokuma sanatının 180 kadına verilen eğitim ile canlandırılması, 2011'den bu yana üretimin devam etmesi
6. Alanında dereceler alan ve dronelar aracılığıyla çalışmalar yürüten Bafra Hava Sporları ve Gençlik Kulübü
7. Bafra Dedeli Köyü'nde verilen girişimcilik eğitiminin ardından "Genç Çiftçi Projesi" kapsamında doğal ekmek üretimi ve satışının başlaması
8. Amasya Belediyesi tarafından Gümüşhacıköy İlçesinde düzenlenen Yerel Tohum Takas Şenliği
9. Bafra Başkaya Köyü'nde belirlenen trekking rotaları
10. Vezirköprü Offroad Kulübü tarafından Şahinkaya Kanyonu'nda düzenlenen FalconFest ve off-road yarışları
11. Türkiye'de gece konaklama imkânı sağlayan tek müze olan Çorum Müzesi
12. Kızılırmak Deltası Kuş Cenneti'nde her yaz düzenlenen Doğa Okulu
13. Türkiye'de geri dönüşümün uygulamalı olarak anlatıldığı tek Dönüşüm Müzesi'nin Samsun'da bulunması
14. Bölgede her yıl Geleneksel Ot Yemekleri Festivali'nin düzenleniyor olması
15. Amasya Taşova Şehitleri İdris Bolat Anadolu Lisesi'nde uygulanan okul bahçesini yeşillendirme, özel doğal-yeşil sınıf ve okul bahçesi ağaçlandırma, fidan dikme uygulaması

SORU 3: Bölgede bu ihtiyaçları çözebileceğini düşündüğünüz kamu dışı paydaşlar kimlerdir ve kamu dahil nasıl iş birlikleri oluşturulabilir?

SORU 4: Bölgede sosyal girişimciliği destekleyen mekanizmalar/sistemler neler olabilir?

Üçüncü ve dördüncü sorular üzerinden yürütülen tartışmada 3 çalışma grubu birleştirilmiş, bölgede sosyal girişimcilik alanında ne gibi sistem düzeyinde müdahalelerde bulunulabileceği ile ilgili beyin fırtınası yapılmıştır. Katılımcılar bölge içi ve dışında uygulanan ve uygulama sürecinde yer aldıkları projeleri anlatmışlar, kolaylaştırıcılar yurtdışından ve yurtiçinden iyi uygulama örnekleri vererek bölgede geliştirilebilecek uygulamalar konusunda katılımcıların ufkunu genişletmişlerdir. Kolektif bir biçimde ilk 2 soruda tespit edilen bazı problemler için inovatif çözüm önerileri üretilmiştir. Üzerinde durulan temel sorunlar ve iyi uygulama örneklerinden yola çıkılarak geliştirilen bazı çözüm önerileri aşağıda listelenmiştir:

- Bu oturumda üzerinde sıklıkla durulan konu “Tasarım Odaklı Düşünme” yönteminin bölge genelinde yaygınlaştırılması olmuştur.
- Üniversite-özel sektör iş birliği konusunda geliştirilen bir sosyal inovasyon uygulaması olan ODTÜ Tasarım Fabrikası’ndan ve Kadıköy’de kurulmuş olan bir FabLab olan Idea örneğinden yola çıkılarak, ilerideki süreçte Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı’nda kurulacak olan Hayal Laboratuvarı’nın nasıl daha etkin bir şekilde kullanılabileceği üzerinde düşünülmüştür.
- Çorum Dönüşüm Müzesi gibi uygulamalı müzelerin sayısını artırmak, müzenin bilinirliğini artırmak, okul gezileri sırasında öğrencilerin burada geri dönüşüm konusunda edindikleri bilgileri aileleriyle paylaşmasını ve geri dönüşüm alışkanlığı kazanılmasını sağlayacak sistemleri geliştirmek üzerinde düşünülmüştür.
- Okul öncesi eğitimden itibaren çocukların tasarruf alışkanlığı kazanmasına yönelik eğitimler düzenlenmesi, çocukların bu bilinci ailelerine aşlamaları için bir mekanizma geliştirilmesi ve bu eğitimlere öğretmenlerin de dahil edilmesi gerekliliği üzerinde durulmuştur.
- Çorum Dönüşüm Müzesi ve ailelere tasarruf alışkanlığı kazandırma örnekleri üzerinden çocuktan aileye, aileden topluma uzanan bir mekanizmanın etkinliği, katılımcılarımızın bazılarının tecrübeleri ile pekiştirilmiştir.
- STK’lar başta olmak üzere, bölgede sosyal konular üzerinde çalışan kurum ve kuruluşların birbirlerinin yaptığı faaliyetlerden devamlı haberdar olmasını sağlayacak bir bilgi paylaşım sisteminin oluşturulması üzerine konuşulmuştur. Arama Konferansı’nın katılımcıları bir Facebook grubu kurulması kararını vererek süreci başlatmışlardır.
- “Öteki Eskişehir” isimli Facebook grubu örneğinden yola çıkılarak, yetkilileri kentsel hizmetlerde meydana gelen aksamalar konusunda kamuoyunu sosyal medya üzerinden anlık bilgilendirecek bir sistem üzerinde düşünülmüştür. (Devrik bir elektrik direği, yolda bulunan bir çukurun fotoğraflanması, daha çok kentlinin bu durumdan haberdar edilmesi ve yetkililere daha çok insanın ulaşmasının sağlanması)
- 2013 yılında Samsun’da, 2014 yılında Tokat’da ve 2015 yılında Amasya’da Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı tarafından düzenlenen Bölgesel İnovasyon Yarışmaları: Proje Pazarı bir fırsat olarak değerlendirilmesi, öncesinde birkaç aylık bir süreçte yürütülecek bir sosyal inovasyon çalışması sonucunda yarışmaların yapılması planlanmıştır.

4. DEĞERLENDİRME

6 Nisan 2018 tarihinde Samsun, Tekkeköy OKA Hizmet Binası'nda düzenlenen "Orta Karadeniz'de Sosyal İnovasyon Ekosistemi Arama Çalıştayı" sonucunda, TR83 Bölgesi'nde sosyal inovasyon ekosistemi, sosyal girişimcilik potansiyeli, tam olarak sosyal inovasyon kapsamına girmese bile kırsal kalkınma ile ilgili iyi uygulama örnekleri araştırılmıştır. Çalıştay sonucunda bölgenin kırsal kalkınma için sosyal inovasyon alanındaki potansiyeli ve problemleri tespit edilmiştir.

Öncelikle, Samsun, Amasya, Çorum ve Tokat illerini kapsayan TR83 Bölgesi'nde sivil toplum çalışmaları konusunda en güçlü ilin Samsun olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak diğer illerde de başarılı iyi uygulama örneklerine rastlamak mümkündür. TR83 Bölgesi'nin konu ile ilgili sahip olduğu önemli avantajlardan bir diğeri ise bölge nüfusunun genç olması ve sosyal inovasyon konusunda çalışan kesimin genellikle gençlerden oluşmasıdır.

Ne var ki, aynı bölge sınırları içinde ve hatta aynı il sınırları içinde benzer konular üzerinde çalışan kişi, kurum ve kuruluşların birbirlerinin çalışmalarından haberdar olmadığı gözlenmiştir. Başka bir deyişle bölgede bir sosyal inovasyon ekosisteminin varlığından söz etmek mümkündür ancak bu ekosistem içinde bir bilgi ve birikim paylaşımı sorunu yaşanmaktadır. Katılımcılar bilginin dolaşımına hizmet edecek online bir platformun yokluğunu çalıştay sonucunda farketmiş ve 'Samsun Sosyal İnovasyon 2018' isimli bir Facebook grubu kurmuşlardır.

Çalıştayda tespit edilen bir diğer problem ise bölgede sosyal çalışmalar içinde yer alan kesimin girişimcilik konusunda zayıf olmasıdır. Bu kesim ulusal ve uluslararası iyi uygulama örnekleri konusunda ciddi düzeyde bilgi sahibi olmasına ve bu uygulamaların kendi illerinde nasıl uygulanabileceğine dair fikir sahibi olmasına rağmen, uygulamaya geçme noktasında pasif kalmaktadır. Ayrıca TR83 Bölgesi'nin sosyal inovasyon sistemi içinde yer alan bazı aktörler, diğerlerinin dile getirdiği sorunların gerçekten var olduğuna ikna olmamakta ve önyargıyla yaklaşmaktadır. Bu durum bölge sosyal inovasyon ekosistemi içinde beraber iş geliştirme kültürünü olumsuz yönde etkilemektedir.